

A nemzet napszámosa

Hiába tiltakozott úgyszólván egy emberként a tantestület, kikényszerítette az önkormányzat Béres iskolaigazgatói kinevezését. Futótűzként terjedt a rossz hír a tanáriban. A mi jelöltünk igyekezett előttünk jó képet vágni vereségéhez, idegességét azonban elárulták remegő kezei, amint tíz percen belül immár a sokadik cigarettát gyújtotta meg a kijelölt dohányzóhelyen. Néhány szempárban könnyeket láttam. Akadtak, akik kilátásba helyezték felmondásukat, aztán persze mégsem tették kockára önnön egzisztenciájukat, hiszen odahaza éhes szájakat kellett etetniük. Mintha csupán e nem várt esemény hatására tudatosodott volna bennünk az intézményfenntartónak való kiszolgáltatottságunk, holott a jogszabályi környezettel eddig is tisztában lehettünk.

Az új igazgatótól az önkormányzat egyetlen dolgot várt el: feltétlen lojalitást, akár a szakmaiság rovására is. Arra azonban nem számítottunk, hogy a következő tantestületi ülésre Béres egy listával a kezében érkezik. Nyolc kollégától kellett elbúcsúznunk, csupa rátermett szakembertől, akiknek tanítványai rendszerint kimagasló eredményeket értek el az országos tanulmányi versenyeken. Az elbocsátás hivatalos indokaként a gyermeklétszám folyamatos csökkenését jelölte meg a fenntartó, mindazonáltal a látszatra sem ügyelve egytől-egyig éppen azoknak a tanároknak a munkaviszonyát szüntette meg, akik annak idején a szülők petícióját szervezték Béres kinevezése ellen.

Mi, itt maradottak, még fel sem ocsúdtunk ebből a váratlan vérengzésből, máris újabb változásokkal kellett szembesülnünk. Mivel Béres köztudottan nyelvszakos tanerőként kezdte karrierjét, az senkit sem lepett meg, hogy ebben a két tanítási nyelvű oktatási intézményben számos tagozatos órát elvett újdonsült kollégáitól a maga számára. Az ily módon feladat nélkül maradt angoltanárok javarészt, s épp az elhivatottabbját, községi tagiskolákba helyezte át. Az otthoni háztartás gondjaitól gyötört, többgyermekes anyák kényszerültek kellő óraszám híján arra, hogy késő délutánig napközizzenek. Béres bosszúja utolérte a reálszakos kollégákat is: iskolánkban komoly hagyományokkal bíró szakkörök szűntek meg átlátszó indokok alapján. Mi, kevesek, akiket nem érintettek a kedvezőtlen változások, még egyfajta hálát is érezhettünk az új direktor iránt, vagy szorongásunk egyszerűen erősebbnek bizonyult a szolidaritás érzésénél. Egyikünk sem vette a bátorságot arra, hogy protestáljon. Az „oszd meg és uralkodj” elve maradéktalanul érvényesült ezúttal is.

Szentül meg voltam győződve róla, hogy Béres kenyéradó gazdáira való tekintettel kímélt meg engem mindennemű retorziótól. Pár éve az önkormányzat finanszírozta vékonyka

verseskötetem magánkiadását. A meghatározó könyvkiadók szóba sem álltak velem, kapva kaptam hát az alkalmon. A kiadvány szakmai körökben ugyan teljességgel visszhangtalan maradt, számomra azonban fontosabb volt, hogy egy csapásra hivatkozási alap lettem a helyi értelmiség számára. Rendhagyó irodalomórákat tartottam megyeszerte, arcképem pedig felkerült e híres szülőttekben nem éppen bővelkedő kisváros internetes honlapjára. Irigyeim persze vadabbnál vadabb és minden alapot nélkülöző történeteket terjesztettek azt illetően, ki mindenkiel kellett lefeküdnöm a potentátok közül a kétes dicsőség érdekében.

– Érthető! – vigasztalt kitartóan könyvtáros kebelbarátnőm, Almássy Vali, amikor a rólam szóló pletykákról már sokadszor tettem neki említést – Takaros lány vagy, a társadalom pedig patriarchális. Ezek el sem tudják képzelni, hogy egy magadfajta a saját erejéből érvényesül...

– Én aztán valóban érvényesültem! – nevettem el magam keserűen – Kábé két éve adományoztam egy példányt a könyvtárnak a kötetemből, azóta is ott porosodik a polcon... a kutya se kíváncsi a verseimre!

– Ami azt illeti, tegnap kikölcsönözték a köteted! – jegyezte meg csendesesen Vali, és szemérmesen lesütötte a szemét.

Bennem rekedt a szó. Ebben az isten háta mögötti porfészekben a bibliotéka kihasználtsága kezdetektől fogva a nulla felé tendált. Évekkel ezelőtt az önkormányzat aztán megelégtelte a felesleges kiadásokat, és csaknem az összes könyvtárost szélnek eresztették az intézménytől. Vali amolyan utolsó mohikánként naphosszat egyedül unatkozott a kölcsönző-pult mögött. Már az is valóságos szenzációnak számított, hogy valaki betévedt a könyvespolcok közé. S éppen az én kötetemre esett a választása!

– Ki volt az? – szakadt fel belőlem a kérdés.

– Béres! – igazolta Vali balsejtelmeimet, szemmel láthatólag azzal sem törődve, hogy kedvemért éppen megszegi az adatvédelmi törvényt.

A következő napokat halálos zavarban töltöttem. Óráimon gépiesen adtam le a tananyagot a gyerekeknek, a kollégákat pedig lehetőség szerint elkerültem, bár az ominózus tanterületi ülés óta ők is félték tőlem, mint ördög a tömjénfűsttől. Amint beléptem a tanáriba, általában váratlanul elhallgattak, hogy aztán jelenlétemben jelentéktelen témákra tereljék a szót. Ha valakivel megpróbáltam közülni szöveganyagot, az illető lakonikus rövidséggel felelgetett kérdéseimre, finoman érzékeltetve velem, hogy szó sem lehet közöttünk bizalmas viszonyról. Nekem pedig elég eszem volt ahhoz, hogy rájöjjenek tőlem való távolságtartásuk okára. Felfogásuk szerint az új igazgató kivételes bánásmódban részesít engem, ergo fennáll a veszélye annak, hogy időközben a besúgója lettem. Ha pedig valamelyikük megpillantja Béres asztalán a kötetemet, senki nem mossa le rólam a vádat, miszerint kollaborálok ezzel az uborkafára felkapaszkodott pojjáccával!

– Nem megyek el az alapítványi bálba! – jelentettem ki határozottan Valinak soron következő szombat délutáni közös kávézásunk alkalmával, holott nagyon jól tudtam, hogy szervezőként nem vonhatom ki magam a részvétel alól.

– Attól tartasz, egész éjjel petrezselymet árulsz majd? – próbált viccesnek látszani barátnőm, mivel azonban megrovó pillantást vetettem rá, csakhamar abbahagyta a nevetést, hogy komoly gondolkodásba fogjon.

– Lehet, hogy Béres szerelmes beléd! – bökte ki vagy félperces hallgatás után, és résztvevően a szemembe nézett.

– Tessék? – hüledeztem, miközben tettem egy hirtelen mozdulatot, kávé egy része pedig az abroszra lötyt. Mielőtt végleg elhatalmasodott volna rajtam a szorongás, Vali megragadta mindkét kezemet az asztal fölött.

– Elmész a bálba, érted!? – kötötte lelkemre ellentmondást nem tűrően. – De gondoskodunk a biztonságodról is...

Vali fiatalabb korában versenyszerűen sakkozott, s ezúttal sem hazudtolta meg önmagát: több lépéssel előttem járt gondolatban. Férje évekkal azelőtt elhunyt prosztatarákban, ő azonban kegyeletből továbbra is gyűrűsujján viselte frigyük jelképét. Nem értettem, miért válik meg most villámgyorsan az ékszertől, hogy aztán ugyanilyen sebesen az én kezemre varázsolja azt. Értetlenül pislogtam Valira, ő pedig bamba tekintetemet látva elnevette magát.

– Bérest néhány éve alaposan helyben hagyta egy féltékeny férj! – világo-
sított fel derűsen – Azóta nem mer ki-
kezdeni férjes asszonyokkal. Nekem meg
úgyis ideje elkezdenem pasizni... gyűrű
nélkül könnyebben megy majd. Na, ne nézz
már rám úgy, akár egy újdonsült menyasszony!

A bál napjának délutánján kedvetlenül és körülményesen
készülődtem az estére. Egyetlen öltözetet sem találtam kel-
lőképpen szolidnak; blúzok, szoknyák és harisnyák
hevertek szanaszét a nappali padlóján. Több
mint egyórás huzavona után végül kiegyez-
tem egy kevésbé kihívó kosztümmel.

A sminkkel is egészen addig piz-
mogtam a fürdőszobai tü-
kör előtt, míg arcom fel
nem idézte a viktoriá-
nus nőideált. A leg-
fontosabbnak ítélt
kelléket, Vali jegy-
gyűrűjét kissé be-
szappanoztam, hogy
könnyebben feleröltet-
hessem ujjamra. Néhány óra múl-
va azzal a boldogító meggyőző-
déssel léptem be a szülőkkel és
tanárokkal telezsúfolt zibongó-
ba, hogy jelentéktelen külsőm
okán Béres éppen úgy át fog raj-
tam nézni ezen az estén, mint kol-
légáim többsége, akik éppen őmiatta
közösítették ki maguk közül.

Az alsós diákok műsora alatt mindenesetre biztonságos
távolban lehettem a direktortól. A terem szélén izgultam
végig a táncos produkciót, melynek koreográfiáját magam ta-
nítottam be a gyerekeknek. Csupán a közönség vastapsa hallatán enyhült mellkasomban
a szorítás. Mosolyogva siettem megilletődött tanítványaim közé, hogy egy meghajlással
együtt köszönjük meg a gyerekek felé áradó szeretetet. Nem felejtettem el közben szemem
sarkából feltérképezni az ülésrendet az összetolt asztaloknál, különösen azt vizslattam lop-
va, hol foglal helyet Béres. Életünk megrontójának ezúttal fülig ért a szája, felállva tap-
solt az egyik asztalfőnél és brávót kiabált, amitől megint egy csapásra szertefoszlott a ma-
gabiztosságom. Illemmel és szokással nem törődve, kisebbfajta közelharcot vívtam azért,
hogy a megjelent szülők helyet szorítsanak számomra, jó messze az igazgatótól. A menüre
egyáltalán nem emlékszem; különben is csak csipegettem, a tányérom mintázatát fürkészt-
tem és hallgattam a vacsorázók halk beszélgetését magam körül. Attól tartottam, ha fel-
emelem tekintetemet, okvetlenül megpillantom Bérest, amint rövidlátóan hunyorog rám.

– Csehszlovák porcelán. Kézzelel festett! – szólalt meg ekkor mellettem egy bariton hang.
Ahogyan a hang tulajdonosa felé fordultam, férfiparfüm észbontó illata csapott meg, mely
dohányaromával keveredett. Markáns arcú, ötvenes úr mosolygott rám, bőrének enyhén
kreol árnyalatát kihangsúlyozta gyapjúzakójának színe. – A tányérra gondoltam – fűzte
hozzá magyarázóan.

– Köszönöm! – préseltem ki magamból a szót, közben pedig eszembe villant, hogy va-
csora után megszólal a zene és Béres a termen átvágva bizonyára idecaplat majd, hogy eset-
lenül felkérjen táncolni engem. Önkéntelenül megdörzsöltem ujjamon a gyűrűt, mégis
úgy éreztem most, hogy Vali zseniális ötlete fabatkát sem ér.

– Ön lélekben nincs itt! – folytatta fesztelenül az idegen férfi, s mintha kutatóan nézett volna a szemembe. – Pedig gratulálni szerettem volna a nagyszerű műsorhoz.

Normális körülmények között elpirulva kértem volna elnézést tőle, hogy aztán folytathassuk a kellemesnek induló társalgást. Akkor azonban mindenekelőtt friss levegőre vágytam. Köbméterszámra.

– Kimegyünk egy cigarettára? – tettem fel a kérdést újdonsült ismerősömnek kiszáradt szájjal, félszegen, ám szégyentelenül, azzal sem törődve, hogy esetleg meghökken a gyors tempótól.

– A távozás körülményeiből ítélve, Ön éppen menekül valaki vagy valami elől! – jegyezte meg kicsivel később, miközben terepjárójával a kátyúkat kerülgette a közeli halastóhoz vezető földúton. Erősen fogta a kormányt, oldalvást nézett rám, én pedig az anyósülésen zötykölődve fújtam a füstöt az utastérbe.

– Az életemet mentette meg! – hagytam rá egy idő után, de ennél többet nem voltam hajlandó mondani neki. Tapintatosan hallgatott. Akkor már tudtam, hogy Tibornak hívják, a fővárosban él, s elvált felesége kérésére jött el a bálba, közös gyermekük fellépett ugyanis az általam szervezett műsorban. A tóhoz érve hagyta, hogy a kocsi egészen a part széléig guruljon, csak akkor húzta be a kéziféket. Percekig nem törtük meg a csendet, gondolatainkba merülve szemléltük a szélvédőn át, amint a fodrozódó vízfelület visszaveri a telihold fényét.

– Valamikor én is a közszférában dolgoztam! – nevetett fel egyszer csak Tibor keserűen. – Egészen pontosan az államigazgatásban. Aztán jött egy hatalomváltás és mennem kellett... így lettem kényszervállalkozó. A köztisztviselői karban mindenki tisztában van önnön helyzete bizonytalanságával. Hogy vannak ezzel a nemzet napszámosai? – fordult felém.

– Minden politikai éra kezdete törvényszerűen tisztogatásokkal jár! – bólintottam, s a hangom most olyan volt, mintha álomban beszélnék. – Nem elég, hogy a szülők részéről nem csekély nyomás nehezedik ránk, az adminisztratív terheink is óriásiak, ha pedig béremelést követelünk, fellázítják ellenünk a társadalmat! Fogunkat összeszorítva robotolunk, és alig várjuk, hogy elérjük a nyugdíjkorhatárt...

– Nem jó megöregedni! – rázta meg fejét Tibor. – Az ember kevesebbet jár kurvákhoz, és többet az orvosokhoz...

Erre a pajkos megjegyzésre idéetlenül felnevettem. Tibor tekintete a kezemen díszelgő ékszerre tévedt.

– Férfinél vagy? – kérdezte meg kertelés nélkül. Tetszett a merészsége, amellyel váratlanul letegezett.

– A gyűrű miatt gondolod? Á, ez csak amolyan férfiriogató! – csicseregtem vidáman. A következő pillanatban azonban Tibor végigsimította kézfejjével az arcomat, nekem pedig mozdulata nyomán egyszeriben sajogni kezdtek az étellel összeegyeztethetetlen lelki sérüléseim, melyeket ebben a kisvárosban szereztem hosszú évek során. Kontrollálhatatlanul előtörték a könnyeim.

– Ez nem fair! – toltam el arcomtól a cirógató kezét, amint sikerült erőt vennem magamon. Tibor csalódottan pislogott rám, miközben egy zsebkendővel megtörölgettem a szemem környékét.

– Kábé félóra múlva nekem kell levezetnem a tombolasorsolást. Józanul vissza nem megyek abba a rémes buliba! – mosolyogtam rá aztán, és hogy újdonsült lovagom kedvét ne veszítse, szempillantás alatt megszabadultam Vali gyűrűjétől, retikülöm mélyére süllyesztve azt. – Van valami piád a kesztyűtartóban?

– Nincs! – felelte kurtán Tibor, ám abból, ahogyan kerülte tekintetemet, megéreztem, hogy hallgatása mögött rejlik valami.

– Bármilyen... – reménykedtem.

– Rizikós, én pedig nem viszek balhét! – próbálta lezárni a témát megmentőm, én azonban nem hagytam lerázni magam. Egészen közel hajoltam Tibor arcához.

– Vállalom a felelősséget! – jelentettem ki neki szinte suttogva.

Tibor sóhajtott és lassan, vonakodva nyúlt zakója belső zsebébe, mint aki még most sem tudja, vajon helyesen cselekszik-e. Műanyag tasak került elő, melyből fehér port szórt egy kezítükörre. Miközben a messziről jött ember az ismeretlen anyagot gondosan szét-

terítette a tenyérfelületen, én, a vidéki lány határtalan kíváncsiságával figyeltem mozdulatait. Aztán szó nélkül kezembe nyomott egy szívószállhoz hasonló, ám annál jóval rövidebb üreges hengert. Nem kellett intenció a művelethez, elégszer láttam már ilyet a filmekben. Amint a vegyszerszagú por ornyálkahártyámra tapadt, első reakcióként hatalmasat prüszköltem.

– Ezt a tubákot grammonként több tízezer forintért mérik! – világosított fel Tibor. – A legtisztább kokain! Nincs belekeverve se hintőpor, sem amfetamin...

– Nem érzem a hatását! – vágtam a szavába közönyös hangon.

– Említést tettél idefelé a verseskötetedről. – folytatta Tibor, nem zavartatva magát közbeszólásomtól. – Ha fejből elszavalnád néhány költeményed, megtapasztalnád, miként pörget fel a szer!

Legalább fél perce deklamáltam már zsengeimet, amikor az eufória első hulláma elborított. Tibor látszólag mit sem vett észre természetellenes felhangoltságomból. Figyelmesen hallgatta a szavakat, némely versornál elismerően bólintott. Egyre sebesebben pörgő nyelvem alatt persze idővel összetörték a verslábak, s egyszer csak azon kaptam magam, hogy teljesen szétesett beszédem prozódíája. Tibor csupán akkor tapasztotta tenyerét a számra, mikor már üvöltöttem önnön soraimat, akár egy feltekert rádió.

– Azért drogoztál be, hogy magamra húzzalak a hátsó ülésen! – vihogtam rá idétlenül, amint lélegzethez jutottam. – Semmi baj! Inkább te, mintsem Béres...

– Nem tudom, miről beszélsz! – jelentette ki szenvtelenül Tibor, s kissé feljebb húzta mindkét szemhéját, hogy szemügyre vehesse kitágult pupilláimat. – De a kocsz kiálthat téveszméket...

– Alighanem igazad van! – hadartam tovább kényszeresen. – Látod azt a fehér furgont ott, a tó túlsópartján? Szent meggyőződésem, hogy egy külföldi titkosszolgálat ügynökei ülnek benne, minket figyelnek! Egy fekete és egy szőke férfi; kiköpött olyanok, mint Starsky és Hutch a nyolcvanas évekből... Hamburgert majszolnak, és hosszúkávét kortyolgatnak papírpohárból. Starsky most odafordul a társához: „Szerinted meddig döngeti a csajt az öltönyös ipse?” Hutch erre megrántja vállát, és Madame Pompadourt idézi: „Szerelmemel múlik az idő, idővel múlik a szerelem...”

– Ostoba voltam, hogy ebbe belementem... – dűnnyögte maga elé Tibor, aztán futólag órájára nézett, és felemelte hangját. – Lekésed a tombolasorsolást!

Hiába fogadkoztam neki, hogy ha kell, a vízen keresztül is odagyalogolok az ominózus autóhoz és leleplezem a két fedett ügynököt; Tibor ellenkezésemmel nem törődve becsatlolta a biztonsági övem, visszatolatott a földútra, s elindultunk a város felé. Útközben végig sztoikus nyugalommal tűrte, hogy musicalek betétdalaival szórakoztassam. Az iskolától pár utcányira leparkolt, de nem állította le a terepjáró motorját.

– Mást reméltem kettőnk találkozásától! – fordult felém, és mélyen a szemembe nézett. – De most már nem mehetek vissza veled a bálba, mert engem is összefüggésbe hoznának az állapotoddal... remélem, megérted!

Válasz helyett hozzá hajoltam, s rátapasztottam számam az övére. Hosszú pillanatokig társalogtunk ezen a hangtalan nyelven; aztán elkaptam tőle a fejem, és szinte sietősen kászálódtam ki a járműből, anélkül, hogy akár csak egy névjegykártyát kértem volna Tibortól. A félelem teljesen eltűnt belőlem, helyét elfoglalta a mindenhatóság érzése, melynek hatására megszorítottam lépteim a macskaköveken. Egy utcasarkon befordulva hirtelen találtam szembe magam Béressel, amint az iskola kijelölt dohányzóhelyén cigarettázott néhány kollégám társaságában. Megmoccant bennem a kisördög: retikülömbe nyúltam és előhalasztam Almássy Vali jegygyűrűjét.

– Béres! – kiáltottam oda betyárosan a nyakunkra ültetett zsarnoknak, miközben magasba emeltem az ékszert. – Férfinél vagyok! Vadházasságban élek egy jöttmenttel...

Utolsó szavaim hisztérikus nevetésbe fulladtak. A jelen lévő kollégák megszeppenten, alázatos testtartásban várták, mi lesz e felségsértés következménye. Félő volt, hogy körműkre ég cigarettájuk. Az igazgató találta fel magát először. Arca olyan volt, akár egy durcás kisgyermeké.

– A vonatkozó törvény értelmében indoklás nélkül is megválhatnak tőled! – közölte velem remegő hangon. – De fegyelmivel bocsátalak el, amiért ilyen állapotban kompromittálsz az általam vezetett intézményt!

Válaszolni akartam neki, de mellkasomban hirtelen szorítást éreztem, s a fejem is szét-pattanni készült. Fülemben sebesen dobolt a pulzusom, heves szédülés fogott el.

– Te rosszul vagy? – hallottam Béres megváltozott hangját, mielőtt elvágódtam a járdán – Gyerekek, hívjátok a mentőket...

– Nem tudom, mit szedett be, de a keringése csaknem összeomlott! – szólalt meg valaki fölöttem, amikor vízszintes helyzetben magamhoz tértem. – Már ez a kisváros is tiszta Chicago...

Szó nélkül tűrtem, hogy bekössenek egy infúziót, és legnagyobb meglepetésemre csöppet sem fáj, amikor tudatosodott bennem, hogy a mai nappal munkanélküli lettem. Egyedül azt sajnáltam, hogy Béres a történetek után minden bizonnyal visszaviszi verseskötetem a könyvtárba, s a kiadvány megint évekig unatkozik majd egy polcon. A bibliotékáról eszembe jutott Vali, de kezeim csupán a levegőt markolták. Miközben összeestem, elgurulhatott tőlem barátnőm jegygyűrűje. Halkan elkáromkodtam magam.

Starsky és Hutch hosszan néztek az elszáguldó mentőautó után. Starsky szeme egyszer csak csillogó tárgyon akadt meg egy ásító csatornanyílás mellett. Nem volt rest lehajolni érte.

– Zaciba csapjuk! – szorította két ujjá közé elégedetten az arany ékszert, s amikor megérezte magán társa rosszalló pillantását, hangja ingerültté vált – Most mit csodálkozol? Le vagyok égve...

